

# Doğum Şekli Emzirme Adaptasyonunu Etkiliyor mu?

## Does Mode of Delivery Affect Breastfeeding Adaptation?

Resmiye Özdilek , Yasemin Dinçel 

### Öz

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, emziren annelerde doğum şeklinin emzirme adaptasyona etkisini belirlemektir.

**Yöntem:** Çalışma evrenini, Mart-Nisan 2022 tarihlerinde üniversite hastanesi çocuk polikliniğine kalça ultrasonu taraması için başvuran 350 anne oluşturdu. Verilerin elde edilmesinde anket formu ve Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) kullanıldı.

**Bulgular:** Katılımcıların yaş ortalamaları  $28.37 \pm 5.46$  olduğu, %52,6'sı (n:184) normal doğum ve %47,4'ü (n:166) sezaryenle doğum yaptığı saptandı. Doğum şekli ile Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) toplam puanı karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmedi. EAÖ alt boyutlarından 'bebekle duygusal değişim' alt boyut puan ortalaması normal doğum yapan annelerde anlamlı şekilde yüksek bulundu ( $p < 0,05$ ). Anneye ait değişkenler ile EAÖ puanı karşılaştırıldığında öğrenim durumu düşük annelerde EAÖ puanının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi. Çalışan annelerde EAÖ puanı, çalışmayan annelerden anlamlı şekilde düşüktü. Gelir durumu değişkeni ile EAÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık belirlendi. Yeterli sıvı aldığını düşünen annelerde EAÖ puanı yeterli sıvı almadığını düşünen annelere göre anlamlı şekilde yüksekti. Bebeklerine sadece anne sütü veren annelerin EAÖ puanı, anne sütü ve formül süt veren annelerin puanından anlamlı şekilde yüksek bulundu. Anne yaşı, gebelik sayısı, doğum sayısı ile EAÖ puanı arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki belirlendi ( $p < 0,05$ ).

**Sonuç:** Araştırma bulgularımıza göre doğum şekli emzirme adaptasyonunu etkilememektedir. Doğum sayısı arttıkça emzirme adaptasyonunun pozitif yönde arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Emzirme, adaptasyon, normal doğum, sezaryen doğum

### ABSTRACT

**Aim:** The aim of this study is to determine the effect of mode of delivery on breastfeeding adaptation in breastfeeding mothers.

**Methods:** The population of the study consisted of 350 mothers who applied to the pediatric outpatient clinic of the university hospital for hip ultrasound scanning between March and April 2022. Questionnaire and Breastfeeding Adaptation Scale (EAS) were used to obtain the data.

**Results:** It was determined that the mean age of the participants was  $28.37 \pm 5.46$ , 52.6% (n:184) had a normal delivery and 47.4% (n:166) had a cesarean delivery. No statistical significance was determined when the type of delivery was compared with the Breastfeeding Adaptation Scale (BAS) total score. The mean score of the 'emotional exchange with the baby' sub-dimension, which is one of the BAS sub-dimensions, was found to be significantly higher in mothers who gave birth normally ( $p < 0.005$ ). When the maternal variables were compared with the BAS scores, it was determined that the BAS scores were significantly higher in mothers with low educational status. The BAS scores of working mothers were significantly lower. A significant difference was determined between the income status variable and the mean BAS score. The mothers who thought they had enough fluid had a significantly higher BAS score. The mean BAS score of mothers of exclusively breastfed infants was found to be significantly higher than that of mothers of breastfed and formula-fed infants. A positive and very weak significant correlation was determined between maternal age, number of pregnancies, number of births and BAS score ( $p < 0.005$ ).

**Conclusion:** According to our research findings, mode of delivery does not affect breastfeeding adaptation. It was concluded that as the number of births increased, breastfeeding adaptation increased positively.

**Keywords:** Breastfeeding, adaptation, normal delivery, cesarean section

Received/Geliş: 29.09.2022

Accepted/Kabul: 04.05.2023

Published Online: 30.12.2023

Cite as: Özdilek R, Dinçel Y. Doğum şekli emzirme adaptasyonunu etkiliyor mu? Jaren.2023;9(3):171-178.

Y. Dinçel

Darıca Farabi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kocaeli, Türkiye

✉ yasemindinzel96@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8130-4123

R. Özdilek 0000-0002-4025-078X  
Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Kocaeli, Türkiye

Bu araştırma, 20-22 Mayıs 2022 tarihleri arasında çevrim içi kongre düzenlenen 2. Uluslararası Emzirme Gerçeği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

## GİRİŞ

Emzirme, bebeğin beslenmesi ve gelişiminin sürdürülmesinde yararlanılan en sağlıklı ve etkin beslenme yöntemidir <sup>(1)</sup>. Emzirme fizyolojik bir eylem olmasına karşın annelerin gözlem ve deneyim yoluyla öğrendiği bir eylemdir <sup>(2,3)</sup>. Doğumdan sonra anne emzirme ile ilgili fiziksel değişimlerin yanı sıra bu süreçte anneliğe uyum sağlamaya çalışır. Annenin emzirme konusunda da endişe ve gerginlik gibi duyu durumları da yaşar. Annelerin doğumdan sonraki dönemde bebeğini emzirmeyle ilgili duygularının farkına varması ve bunlara uyum sağlaması beklenir.

Anne ve bebeğin ihtiyaçlarının karşılandığı ve emzirme becerilerinin kazanıldığı bu etkileşimli süreçte emzirme başarısını fizyolojik, psikolojik, motivasyonel, sosyal ve ekonomik birçok faktör etkilemektedir <sup>(4,5)</sup>. Doğum sonu ilk 60-90 dakika içerisinde emzirmenin başlatılması anne-bebek bağlanması için çok önemlidir. Doğum şekli, emzirme eylemini etkileyen faktörlerden biridir. Sezaryenle doğumlarda emzirmeye erken dönemde başlama oranı normal doğumlara göre daha düşüktür. Ayrıca normal doğumdan hemen sonra bebeği ile temas eden annelerin sezaryen doğum yapanlara göre daha şefkatli davranışlar sergiledikleri ve daha sıkı kucakladıkları bildirilmektedir. Sezaryen doğum yapan annelerin kendi öz bakımlarını sağlamada, günlük yaşam aktivitelerini sürdürmede, yenidoğanın bakım ihtiyaçlarını karşılamada güçlükler yaşadıkları ve emzirme sorunları yaşadıkları bildirilmiştir <sup>(6-8)</sup>. Sağlık profesyonellerinin doğum sonrası dönemde emzirmenin gözlemlenmesi, değerlendirilmesi, aktif başlatılabilmesi ve sürdürülebilmesi için olası sorunları erken fark etmeleri emzirme başarısını arttıracaktır <sup>(2,6)</sup>. Bu bağlamda literatüre katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmada emziren annelerin doğum şeklinin emzirme adaptasyona etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Annelerin doğum şekli emzirme adaptasyonunu etkilemekte midir?
2. Anneye ait değişkenler emzirme adaptasyonunu etkilemekte midir?

## GEREÇ VE YÖNTEM

### Araştırmanın Türü

Çalışma tanımlayıcı tiptedir.

### Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma bir üniversite hastanesi çocuk polikliniğinde Mart-Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

### Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesi çocuk polikliniğine kalça ultrasonu taraması için başvuran anneler oluşturdu (N:3662). Araştırmanın örneklemi, Mart-Nisan 2022 tarihleri arasında çalışmaya katılmaya gönüllü, doğum sonu 1. haftasında olan, bebeğini anne sütü ile besleyen, bebeğini anne sütü ve formül sülle karışık besleyen, term doğum yapmış ve sağlıklı bebeği olan 350 anne oluşturdu. Araştırmanın örnekleme, doğum sonu 1.-27. günler aralığında olan, preterm/postterm doğum yapmış, yoğun bakım müdahalesi gerektiren ya da konjenital malformasyonlu bebeği olan ve bebeğini yalnızca formül süt ile besleyen anneler çalışma dışında bırakıldı. Örneklem büyüklüğü evreni bilinen örneklem hesabına göre 348 anne olarak belirlendi ve 350 anne ile tamamlandı.

### Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, anket formu ve Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) kullanılarak elde edildi.

### Anket Formu

Tanıtıcı bilgi formu, bireylerin sosyo-demografik özelliklerini, emzirme ve emzirmeye ilişkin özelliklerini sorgulayan 19 sorudan oluşmaktadır. Bu form araştırmacı tarafından konu ile ilgili literatür taraması yapılarak oluşturulmuştur <sup>(9-13)</sup>.

### Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ)

Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) 2009 yılında Sun Hee Kim tarafından geliştirilmiş (Kim, 2009) ve Türkçe geçerlik güvenilirliği Dinçel ve Özdilek (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir <sup>(14,15)</sup>. EAÖ-BFAS, emzirmeye adaptasyonu değerlendiren 27 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin 8 alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; annenin bebeği ile duygusal değişimi (4 madde), emzirme güveni (5 madde), yeterli anne sütü (3 madde), bebeğin beslenme kapasitesi ve büyümesi (4 madde), bebeğine aşına olmak (4 madde), emzirmede rahatsızlık (3 madde), anne sütü hacminin korunması (2 madde) ve sosyal destek almak (2 adet) şeklindedir. Ölçek maddeleri 5'li Likert ölçeğinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 27, maksimum puan ise 135'tir. Ölçeğin değerlendirmesinde alınan toplam puanın yüksekliği emzirme adaptasyonunun yüksekliğini işaret etmektedir.

### Verilerin Elde Edilmesi

Veriler araştırmacı tarafından çocuk polikliniğine kalça USG' si için gelen annelerden yüz yüze görüşme tekniği ile elde edildi. Hastane yönetimin bilgisi dahilinde çocuk polikliniği ile aynı katta bulunan kadın doğum polikliniğinde boş bir oda görüşme için hazırlandı. Verilerin toplanması yaklaşık 5-10 dakika sürdü. Verilerin toplanma sürecinde pandemi koşulları göz önünde bulundurularak sosyal mesafe sınırı ve maske kullanımı kurallarına uyuldu.

### Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS® 20 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programına aktarılmıştır. Normallik varsayımını sınanan Shapiro-Wilk-W testi ile verilerin normal dağılıma uyup uymadığı sınıandı. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında tanımlayıcı istatistik, ki-kare, normal dağılıma uymayan verilerin gruplara göre karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis ve Pearson korelasyon testleri kullanıldı. Analiz sonuçları nicel veriler için ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum olarak verildi. Kategorik veriler ise frekans (yüzde) olarak ifade edildi. Veriler %95 güven aralığında değerlendirildi ve p değerinin 0,05'in altında olması anlamlı kabul edildi.

### Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan (KÜ GOKAEK-2022/05.16) ve verilerin topladığı kurumdan yazılı kurum izni alındı. Araştırmada yer alan katılımcılardan aydınlatılmış onam formu kullanılarak yazılı onam alındı.

### Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, sadece bir araştırma hastanesinde başvuran annelerle gerçekleştirildiği için çalışma sonuçlarının tüm emziren annelere genellemesi söz konusu değildir. Ayrıca araştırma kriterlerini karşılayan annelerle yürütülen tek merkezli olması araştırmanın sınırlılığı olabilir. Katılımcıların yanıtları bireysel beyana dayalı olduğu için yanılma payı olduğu, verilerin güvenilirliğinin katılımcıların verdiği bilgilerin doğruluğu ile sınırlı olduğu söylenebilir.

## BULGULAR

Araştırmanın örneklemini oluşturan 350 annenin yaş ortalamalarının  $28,37 \pm 5,46$ , yaklaşık olarak yarısının ilköğretim mezunu (%44,6), çoğunluğunun

çalışmadığı (%83,7) belirlendi. Katılımcıların %16,3'ünün bir işte çalıştığı ve %66,3'ünün gelir düzeyini "orta" şeklinde tanımlandığı belirlendi. Katılımcıların %86,9'u çekirdek aile yapısına sahiptir. Katılımcıların %85,1'i yeterli beslendiğini ve %82,0'i yeterli sıvı aldığını, %14,3'ü sigara kullandığını bildirdi. Katılımcıların %7,4'ünün kronik hastalığı bulunurken %3,4'ünün ilaç kullandığı saptandı. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%72,0) bebeğini yalnızca anne sütüyle beslediği belirlendi. Emzirme deneyimi açısından katılımcıların %35,4'ünün ilk, %36,9'unun ikinci ve %27,7'sinin de üç ve daha fazla emzirme deneyimi olduğu belirlendi. Katılımcıların %81,4'ünün doğum sonrası evinde yatılı kalan kimse bulunmadığı ve %94,0'ının bebeğiyle aynı odayı paylaştığı belirlendi. Katılımcıların gebelik sayısı ortalaması  $2,40 \pm 1,39$ , doğum sayısı ortalaması  $2,10 \pm 1,05$ 'dur. Katılımcıların %52,6'sının (n:184) normal doğum; %47,4'ünün (n:166) sezaryen ile doğum yaptığı saptandı (Tablo 1).

Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) toplam puan ortalaması normal doğum yapan kadınlarda  $119,63 \pm 10,43$ ; sezaryen ile doğum yapanlarda  $119,35 \pm 11,52$  olarak belirlendi. Doğum şekli ile Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) toplam puanı karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmedi. EAÖ alt boyutlarından 'bebekle duygusal değişim' alt boyut puan ortalaması normal doğum yapan annelerde anlamlı şekilde yüksek bulundu ( $p < 0,05$ ) (Tablo 2).

Anneye ait değişkenler ile EAÖ toplam puanı karşılaştırıldığında tablo 3'te anne yaşı, gebelik sayısı, doğum sayısı ile EAÖ puanı arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki belirlendi ( $p < 0,05$ ) (Tablo 3).

Anneye ait değişkenler ile EAÖ puanı karşılaştırıldığında eğitim durumu düşük annelerde EAÖ puanının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi. Çalışan annelerde EAÖ puanı, çalışmayan annelerden anlamlı şekilde düşüktü. Gelir durumu değişkeni ile EAÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık belirlendi. Yeterli sıvı aldığını düşünen annelerde EAÖ puanı yeterli sıvı almadığını düşünen annelere göre anlamlı şekilde yüksekti. Sadece anne sütü ile beslenen bebeklerin annelerinin EAÖ puan ortalaması, anne sütü ve formül süt ile beslenen bebeklerin annelerinden anlamlı şekilde yüksek bulundu (Tablo 4).

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri

	Min-Mak.	Ortss	
Yaş	18-45	28,37 ± 5,46	
		n	%
Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	13	3,7
	İlköğretim	156	44,6
	Lise	119	34,0
	Üniversite	62	17,7
Çalışma Durumu	Çalışıyor	57	16,3
	Çalışmıyor	293	83,7
Eşinin Çalışma Durumu	Çalışıyor	338	96,6
	Çalışmıyor	12	3,4
Gelir Düzeyi	Düşük	85	24,3
	Orta	232	66,3
	Yüksek	33	9,4
Aile Tipi	Çekirdek Aile	304	86,9
	Geniş Aile	46	13,1
Yeterli Beslendiğini Düşünen Katılımcı	Evet	298	85,1
	Hayır	52	14,9
Yeterli Sıvı Aldığını Düşünen Katılımcı	Evet	287	82,0
	Hayır	63	18,0
Sigara Kullanımı	Evet	50	14,3
	Hayır	300	85,7
Kronik Hastalık Varlığı	Evet	26	7,4
	Hayır	324	92,6
İlaç Kullanımı	Evet	12	3,4
	Hayır	338	96,6
Bebegin Beslenme Durumu	Sadece anne sütü	252	72,0
	Anne sütü ve mama	98	28,0
Emzirme Deneyimi	İlk	124	35,4
	İkinci	129	36,9
	Üç ve daha fazla	97	27,7
Doğum Sonrası Evde Yatılı Kalan Kişi	Evet	65	18,6
	Hayır	285	81,4
Bebekle Aynı Odayı Paylaşma	Evet	329	94,0
	Hayır	21	6,0
	Min-Mak.	Ortss	
Gravida	1 – 13	2,40 ± 1,39	
Parite	1 – 7	2,10 ± 1,05	
Doğum Şekli	n	%	
	Sezeryan	166	47,4
Normal Doğum	184	52,6	

## TARTIŞMA

Fizyolojik bir eylem olan emzirme, sosyal, psikolojik, ekonomik ve motivasyonel faktörlerden etkilenmektedir. Doğum sonu kadının bedenindeki fizyolojik değişim emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesinde etkilidir <sup>(5,14)</sup>.

Bu çalışmada kullanılan “Emzirme Adaptasyon Ölçeği” nden alınabilecek toplam puanın en yüksek 135 ve puan ortalamasının 121,258 olduğu bilinmektedir <sup>(14)</sup>. Çalışmaya katılan grubun emzirme adaptasyon ölçek puanı sezaryen doğum yapanlarda 119,35±11,52, normal doğum yapanlarda ise ölçek puanı 119,63±10,43 olarak belirlendi. Bu puan ortalamalarına göre çalışmaya katılan annelerde yüksek bir emzirme adaptasyonu olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalar doğum şeklinin postpartum erken dönemde emzirmeyi etkileyen bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Sezaryen doğumun emzirmeyi olumsuz etkilediği ve emzirmeyi geciktirdiği pek çok çalışmada bildirilmiştir <sup>(4)</sup>. Prior ve ark.nın (2012) sistematik inceleme ve meta analizinde, taburculuk öncesi emzirme başlatıldığında altıncı ayda emzirme durumu doğum şekline göre etkilenmediği bildirilmiştir <sup>(16)</sup>. Annelerin doğum sonrası emzirmeye uyum sağlamaları, emzirme becerilerini öğrenmeleri ve bu davranışların yerleşmesi yaklaşık 4-6 hafta sürmektedir <sup>(14,17)</sup>. Araştırmamızda doğum şeklinin emzirme adaptasyonunu etkilemediğine ilişkin bulgunun, erken postpartum dönemde elde edilmiş olması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de pek çok hastanede bebek dostu uygulamalar ve ebe-hemşirelerin emzirme danışmanlığı yaptığı bilinmektedir. Taburculuk öncesi emzirmenin başlatılması, taburculuk sonrası birinci basamak sağlık hizmetlerinde emzirme danışmanlığının sürdürülmesi emzirmeye adaptasyonu artırıyor olabilir <sup>(18-20)</sup>.

Emzirme eylemi, anne ve bebek arasındaki fiziksel temasın sağlanması ile etkileşimlerinin arttığı bir süreçtir. Bu etkileşimli süreçte anneye ait bazı sosyodemografik ve obstetrik özelliklerin emzirme becerisi üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir <sup>(21)</sup>. Bu çalışmada anneye ait değişkenler ile EAÖ toplam puanı karşılaştırıldığında anne yaşı, gebelik sayısı, doğum sayısı ile EAÖ puanı arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki belirlendi. Anneler, eğitimi, yaşı, bilgisi, gebelik ve doğum sayısı gibi birçok faktör nedeniyle bebeklerini sadece anne sütü ile besleyebilmektedirler. Emziren annelerin, emzirme konusunda iyi bilgiye ve deneyime sahip

**Tablo 2. Katılımcıların Doğum Şekli ile Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) Toplam Puanı ve Alt Boyut Ortalamalarının Karşılaştırılması**

	NSD (n:184)	C/S (n:166)	Anlamlılık
	Ort±ss	Ort±ss	
Faktör 1. Bebekle duygusal değişim	22,57±3,20	22,17±3,73	,042
Faktör 2. Emzirme Özgüveni	19,47±1,56	19,40±1,49	,395
Faktör 3. Anne Sütü Yeterliliği	18,66±1,98	18,52±2,36	,088
Faktör 4. Bebeğin Beslenme Kapasitesi ve Büyümesi	13,10±1,91	13,21±2,12	,513
Faktör 5. Bebeği Tanıma	14,32±1,29	14,36±1,24	,758
Faktör 6. Emzirmede Rahatsızlık	11,95±3,17	11,77±3,43	,459
Faktör 7. Anne Sütünün Devamlılığı	10,22±3,21	10,64±3,09	,841
Faktör 8. Destek Alma	9,34±1,91	9,28±1,29	,333

\*Kruskal Wallis

**Tablo 3. Anneye Ait Özellikler ile Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) Arasındaki İlişkisi**

	Yaş	Gebelik Sayısı	Doğum Sayısı
EAÖ Toplam Puanı (N:350)	r= ,125 p= ,019	r= ,152 p= ,004	r= ,178 p= ,001

\*Pearson Korelasyon

olmaları emzirmeye karar verme davranışlarını etkileyerek emzirmeye eğilimlerini arttırmaktadır (22). Doğum sonrası emzirme döneminde dikkat edilmesi gereken özelliklerden birisi doğum sayısı diğeri ise doğum şeklidir. Her iki durum da annenin emosyonel durumunu etkileyerek emzirme adaptasyonunda problemler yaşanmasına yol açabilir. Yapılan çalışmalarda gebelik ve doğum sayısının artması ile doğum sonu dönemde sosyal desteğin azaldığı, emosyonel ve fiziksel problemlerin arttığı görülmektedir (23,24). Anne yaşı ve paritenin sadece anne sütü ile beslenmeye başarılı bir şekilde başlama üzerindeki etkilerini inceleyen bir çalışmada; emzirme başarı oranları, 35 yaş ve üstü primipar annelerde en düşük olduğu görülmektedir (25). Japonya, Norveç, Filipinler ve Avustralya'da yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer şekilde ileri yaştan emzirme başarısını olumsuz etkileyen bir faktör olduğu bildirilmektedir (25-27). Bu çalışmada da literatürle benzer şekilde yaş, gebelik sayısı ve doğum sayısının emzirme adaptasyonu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Anne ve bebeğin emzirme becerisini kazandığı bu süreçte emzirme uyumunu sosyal, fizyolojik, psikolojik ve ekonomik faktörler etkilemektedir. Emzirmede yaşanan zorluklar; sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi, sosyal destek eksikliği, konfor

eksikliği, obstetrik öykü, doğum şekli, fiziksel ağrı durumu, bebeğin özellikleri, emzirme yönetimi ve bilgi eksikliği gibi sorunlar adaptasyonun sağlanamaması, emzirmenin sonlandırılmasına ya da annenin emzirmeyi reddetmesine yol açabilir. (3,14,15,17). Araştırmamızda öğrenimi yüksek annelerin ve çalışan annelerin emzirme adaptasyonu puanlarının, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte diğerlerinden daha düşük olduğu belirlendi. Yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrenim durumu yüksek ve çalışan annelerin emzirme sürelerinde azalma olduğu tespit edilmiştir (28-31).

Emzirmenin, anne ve bebek için fizyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan çeşitli etkileri bulunmaktadır. Emzirmenin başlatılması ve başarılı sürdürülebilmesi ile ekonomik yarar sağlandığı görülmektedir. Maliyeti olmayan bir besin kaynağı olan anne sütü bebeğin gelişimini ve anne-bebeğin sağlığını sürdürmesi ile olası sağlık harcamalarını azalttığı bildirilmektedir (32). Bununla ilişkili olarak ekonomik düzeyi düşük olan annelerin emzirmeye eğilimli olduğu düşünülmektedir. Elde edilen bulgulara bakıldığında yeterli beslendiğini ve yeterli sıvı aldığını düşünen katılımcıların puanı daha yüksek ve EAÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Tanrıverdi ve ark.'nın yaptığı çalışmada annelerin emzirme için yeterli beslenme

**Tablo 4. Emzirme Adaptasyon Ölçeği (EAÖ) Puanı ile Anneye Ait Bazı Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular**

		n	Ort±ss	Anlamlılık	
Eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	13	121.85±7.98	$\chi^2$ :4.151	p: .246
	İlköğretim	156	120.63±10.27		
	Lise	119	118.52±10.79		
	Üniversite	62	118.05±13.10		
Çalışma Durumu	Çalışıyor	57	118.68±14.16	U:-.339	p: .735
	Çalışmıyor	293	119.67±10.23		
Eşinin Çalışma Durumu	Çalışıyor	338	119.46±10.97	U:-.339	p: .735
	Çalışmıyor	12	120.67±10.71		
Gelir Düzeyi	Düşük	85	118.72±9.62	$\chi^2$ :20.553	P: .000
	Orta	232	121.01±10.23		
	Yüksek	33	110.88±14.63		
Aile Tipi	Çekirdek Aile	304	119.59±11.04	U: -.982	p: .326
	Geniş Aile	46	118.53±10.25		
Yeterli Beslendiğini Düşünen Katılımcı	Evet	298	120.66±10.32	U: -.982	p: .326
	Hayır	52	112.85±12.12		
Yeterli Sıvı Aldığını Düşünen Katılımcı	Evet	287	120.64±10.13	U: -3.892	p: .000
	Hayır	63	114.30±12.96		
Sigara Kullanımı	Evet	50	117.02±10.95	U: -1.905	p: .057
	Hayır	300	119.91±10.91		
Bebeğin Beslenme Özelliği	Sadece anne sütü	252	121.94±9.61	U: -6.835	p: .000
	Anne sütü ve mama	98	113.21±11.70		
Emzirme Deneyimi	İlk	124	116.49±11.96	$\chi^2$ :15.091	p: .001
	İkinci	129	120.58±10.96		
	Üç ve daha fazla	97	121.91±8.55		
Emzirme Deneyimi	Evet	65	120.32±12.47	U: -1.271	p: .204
	Hayır	285	119.31±10.59		
Bebekle Aynı Odayı Paylaşma	Evet	329	119.67±11.04	U:-1.859	p: .063
	Hayır	21	116.76±9.07		

\* $\chi^2$  = KW= Kruskal Wallis \*U= Mann - Whitney U

ve yeterli sıvı almaya önem verdiği saptanmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulguların literatür ile benzerlik gösterdiği söylenebilir <sup>(15,33)</sup>. Emzirme deneyimi değişkeni ile EAÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık olduğu belirlendi. Emzirme deneyimi annelerin emzirme başarısını etkileyen durumlardan biri olup yaşayan çocuk sayısından bağımsız olarak multipar annelerde ilk kez emzirme deneyimini yaşayabileceği unutulmamalıdır. Belirtilen sosyo-demografik ve obstetrik özellikler annelerin emzirme

adaptasyonunu etkilemektedir <sup>(31)</sup>. Emzirme fizyolojik bir eylem olması dışında hormonal etki altında değişim göstermektedir. Bebeğini sadece anne sütü ile besleyen annelerde adaptasyonun daha fazla olması oksitosin hormonu ile ilişkilendirilir. Oksitosin hormonu psikolojik faktörlerden ve emosyonel durumdan etkilenmektedir. Anne bebeğine bakarken, temasta bulunarak severken ya da sesini duyduğunda oksitosin hormonu salınarak süt salınımını artırır <sup>(32,34)</sup>. Anne oksitosin hormonu



etkisiyle daha fazla duygusal doyum yaşayıp bağlanmayı arttırarak emzirme adaptasyonunu arttırabileceği düşünülmektedir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularımıza göre doğum şeklinin emzirme adaptasyonunu etkilemediği ve doğum sayısı arttıkça emzirme adaptasyonunun pozitif yönde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Prekonsepsiyonel ve gebelik döneminde verilen danışmanlık ve eğitimlere postpartum dönemde bebek beslenmesine yönelik konularının eklenmesi ebeveynler için yol gösterici olacaktır. Emzirme adaptasyonunu etkileyen faktörlerin bilinmesi ve emzirme danışmanlığı faaliyetlerinin bu yönde uygulanması önerilmektedir. Doğum sonu bakım hizmeti ve emzirme danışmanlığı hizmeti sunan tüm birimler ve ebeler ve hemşireler tarafından EAÖ'nin uygulanması önerilmektedir. Emzirme adaptasyonu farklı konularla ilişkilendirilerek ve farklı toplumlarda ele alınarak çalışmaların arttırılması önerilmektedir.

### Teşekkür

Bu araştırmaya katılan tüm annelere teşekkür ederiz..

### Yazar katkısı

Araştırma fikri ve tasarımı: YD, RÖ; veri toplama: YD, RÖ; sonuçların analizi ve yorumlanması: YD, RÖ; araştırma metnini hazırlama: YD, RÖ. Tüm yazarlar araştırma sonuçlarını gözden geçirdi ve araştırmanın son halini onayladı.

### Etik kurul onayı

Bu araştırma için Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan onay alınmıştır (Karar no: 2022/05.16/10.03.2022).

### Finansal destek

Yazarlar araştırma için finansal bir destek almadıklarını beyan etmiştir.

### Çıkar çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

### Author contribution

Study conception and design: YD, RÖ; data collection: YD, RÖ; analysis and interpretation of results: YD, RÖ; draft manuscript preparation: YD, RÖ. All authors reviewed the results and approved the final version of the manuscript.

### Ethical approval

The study was approved by the Kocaeli University Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee (Protocol no. 2022/05.16/10.03.2022).

### Funding

The authors declare that the study received no funding.

### Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

## KAYNAKÇA

- Gaskin IM. Ina May'in emzirme rehberi. Turfan EÇ, editor. Akademisyen Kitabevi; 2018.
- Başlı M, Özsoy S. Emzirmenin gözlemlenmesi, değerlendirilmesi ve bebeğin memeye yerleştirilmesi. 1st ed. Özsoy S, editor. Türkiye Klinikleri; 2021.
- Kim SH. Factors affecting mother's adaptation to breastfeeding. J Korean Acad Nurs. 2010; 40(2): 225-35. [\[Crossref\]](#)
- Akın Ö, Erbil N. Doğum Şekli ve emzirme: sistematik derleme. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Derg. 2020; 3(3): 302-18. [\[Crossref\]](#)
- Esencan TY, Karabulut Ö, Yıldırım AD, et al. Doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin doğum şekli, ilk emzirme zamanı ve tensel temas tercihleri. Florence Nightingale Hemşirelik Derg. 2018; 26(1): 31-43. [\[Crossref\]](#)
- Cetisli NE, Arkan G, Top ED. Maternal attachment and breastfeeding behaviors according to type of delivery in the immediate postpartum period. Rev Assoc Med Bras (1992). 2018; 64(2): 164-9. [\[Crossref\]](#)
- Esteves TM, Daumas RP, Oliveira MI, Andrade CA, Leite IC. Factors associated to breastfeeding in the first hour of life: systematic review. Rev Saude Publica. 2014; 48(4): 697-708. [\[Crossref\]](#)
- Özkan N. Başarılı emzirmenin bileşenleri. 1st ed. Türkiye Klinikleri; 2021.
- Bolat F, Uslu S, Bolat G, et al. İlk altı ayda anne sütü ile beslenmeye etki eden faktörler. Çocuk Derg. 2011; 11(1): 5-13. [\[Crossref\]](#)
- Çalık KY, Çetin FC, Erkaya R. Annelerin emzirme konusunda uygulamaları ve etkileyen faktörler. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg. 2017; 6(3): 80-91.
- Geçkil E, Şahin T, Tunçdemir A. Aile sağlığı elemanları tarafından uygulanan "emzirmeyi destekleme ve izleme programının" doğum sonrası ilk altı ayda annelerin etkili emzirme davranışları üzerine etkisi. TAF Prev Med Bull. 2012;11(3):273-80. [\[Crossref\]](#)
- Kornides M, Kitsantas P. Evaluation of breastfeeding promotion, support, and knowledge of benefits on breastfeeding outcomes. J Child Health Care. 2013; 17(3): 264-73. [\[Crossref\]](#)

15. Tarrant RC, Younger KM, Sheridan-Pereira M, Kearney JM. Factors associated with duration of breastfeeding in Ireland: potential areas for improvement. *J Hum Lact.* 2011; 27(3): 262-71. [\[Crossref\]](#)
16. Kim SH. Development of a breast feeding adaptation scale (BFAS). *J Korean Acad Nurs.* 2009; 39(2): 259-69. [\[Crossref\]](#)
17. Dinçel Y, Özdilek R. Emzirme adaptasyon ölçeği türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilim ve Araştırmaları.* 2021; 3(1): 126-33. [\[Crossref\]](#)
18. Prior E, Santhakumaran S, Gale C, Philipps LH, Modi N, Hyde MJ. Breastfeeding after cesarean delivery: a systematic review and meta-analysis of world literature. *Am J Clin Nutr.* 2012; 95(5): 1113-35. [\[Crossref\]](#)
19. Heo SH, Noh YG. Impact of parenting stress and husband's support on breastfeeding adaptation among breastfeeding mothers. *Korean J Women Health Nurs.* 2017; 23(4): 233-42. [\[Crossref\]](#)
20. T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. *Bebek ve küçük çocuk beslenme programları uygulama rehberi. Sistem Ofset; 2021.*
21. T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. *Doğum öncesi bakım yönetim rehberi. Sistem Ofset; 2018.*
22. T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. *Doğum sonu bakım yönetim rehberi. Sistem Ofset; 2018.*
23. Çınar N, Şahin S, editors. *Anne ve çocuk sağlığı. Akademisyen Kitabevi; 2020. [Crossref]*
24. Pakilaran G, Rasni H, Rosyidi MNK, Wijaya D. Family support on exclusive breastfeeding in babies aged 0-6 months in Indonesia: Literature Review. *Nurs Heal Sci J.* 2022; 2(2): 104-7. [\[Crossref\]](#)
25. Akgün Çalışkanyürek SS, Yıldırım Dİ, İnanlı İ. 18-49 yaş arası lohusaların ruhsal durumlarının emzirme tutumuna etkisi. *Selçuk Tıp Derg.* 2022; 38(1): 30-9. [\[Crossref\]](#)
26. Bingöl TY, Tel H. Postpartum dönemdeki kadınlarda algılanan sosyal destek ve depresyon düzeyleri ile etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilim Derg.* 2010; 10(3): 1-6. <http://dergipark.gov.tr/ataunihem/issue/2638/33932>
27. Kitano N, Nomura K, Kido M, et al. Combined effects of maternal age and parity on successful initiation of exclusive breastfeeding. *Prev Med Rep.* 2015; 3: 121-6. [\[Crossref\]](#)
28. Kaneko A, Kaneita Y, Yokoyama E, et al. Factors associated with exclusive breast-feeding in Japan: for activities to support child-rearing with breast-feeding. *J Epidemiol.* 2006; 16(2): 57-63. [\[Crossref\]](#)
29. Lande B, Andersen LF, Baerug A, et al. Infant feeding practices and associated factors in the first six months of life: the Norwegian infant nutrition survey. *Acta Paediatr.* 2003; 92(2): 152-61. [\[Crossref\]](#)
30. Kaya ŞD, Pekyığıt A. Normal doğum ve sezaryende doğum sonu stresin emzirme öz-yeterliliğine etkisi. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Derg.* 2021; 18(4): 1062-9. [\[Crossref\]](#)
31. Çelikel ÖÖ. Gebe okulunda takip edilen gebelerin sosyodemografik özellikleri, doğum şekilleri ve emzirme sürelerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Derg.* 2022; 17(1): 53-8. [\[Crossref\]](#)
32. Nevin D, Bilgin Ç. Laktasyon polikliniğine başvuran annelerin özellikleri ve başvuru nedenleri: retrospektif bir çalışma. *Yaşam Boyu Hemşirelik Derg.* 2022; 3(1): 1-17. [\[Crossref\]](#)
33. İnce T, Aktaş G, Aktepe N, Aydın A. Annelerin emzirme öz-yeterlilikleri ve emzirme başarılarını etkileyen özelliklerin değerlendirilmesi. *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi.* 2017; 7(3): 183-90. [\[Crossref\]](#)
34. Erçin E, Zeynep S, Köseoğlu A. Güncel bilgilerle laktasyon dönemi ve etkileyen faktörler. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2022; 4(2): 2-7. [\[Crossref\]](#)
35. Tanrıverdi S, Köroğlu ÖA, Kültürsay N, Egemen A. Annelerin anne sütünü arttıran faktörlere ilişkin görüş ve yaklaşımları. *J Pediatr Res.* 2014; 1(2): 84-6. [\[Crossref\]](#)
36. Turfan EÇ, Etensel A, Nazlı A, et al. *Anne sütü ve emzirme. Turfan EÇ, Ekşioğlu AB, editors. Vize Basın Yayın; 2017.*